

De essen zitten slecht in hun vel

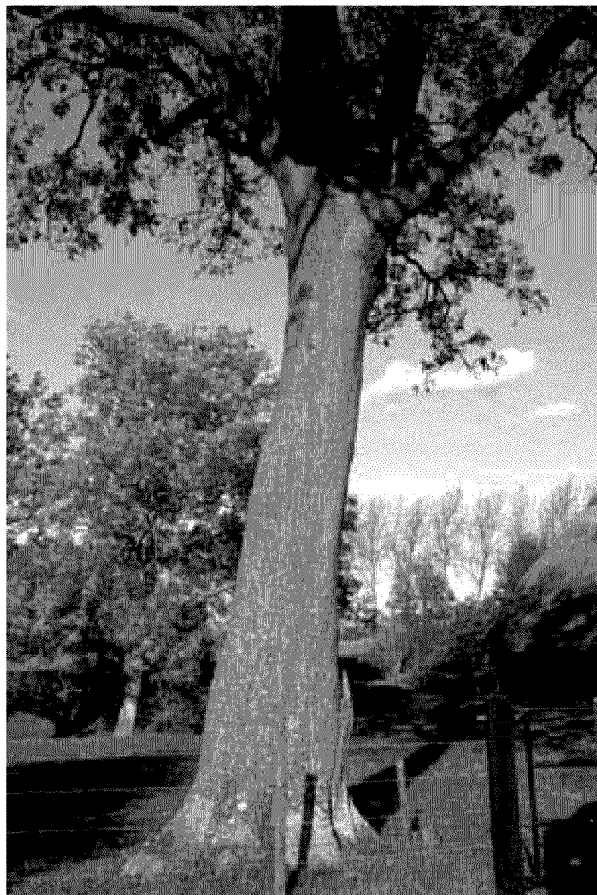
Bomen hebben te lijden aan vraat door de essenbastkever.

door **Lilian Dominicus**

TERNEUZEN - Bomenkenners en -verzorgers zien het al een tijdje met lede ogen aan: de essen in Zeeland zitten slecht in hun vel. Overal in de provincie vind je verzwakte essen, die onder meer te lijden hebben aan vraat door de essenbastkever (*leperisinus varius*) en woekeringen door essenbastkanaker (*pseudomonas syringae savastanoi*). „Het wordt tijd om het aan te kaarten”, vindt Jacco Karelse uit Goes. Als boomverzorgers („European treeworker”) komt hij, veel vaker dan een aantal jaar terug, zwakke essen tegen. Hij noemt een aantal plekken. „Bij het noodlokaal achter de Holtkampschool in Goes stonden er een aantal, die zijn aangevreten door de essenbastkever. De gaten zijn inmiddels dichtgegroeid, maar er zit veel dood hout op. En ze zijn nu zo verzwakt dat er schimmels op komen.”

Ook het essenbosje aan de ventweg langs de Deltaweg van Goes naar Zierikzee staat er slecht bij. En op de polderwegen op Walcheren, zoals die ten zuiden van Klein Valkenisse, hebben de essen het zwaar. Karelse moet ervan zuchten: „Eerst verdwijnen de iepen en de wilgen op die kleine weggetjes, nu zijn de essen aan de beurt.” Volgens Luciën Calle van Stichting Landschapsbeheer Zeeland hebben de essen langs de Walcherse kust het vooral moeilijk vanwege de combinatie van zout en wind. Maar de Zeeuws-Vlaming ziet ook in zijn omgeving heel wat verzwakte essen.

Het blijft gissen naar de oorzaak van het verzwakte essenbestand. Calle: „In veel bomen zien we de vraat van de essenbastkever, maar het lijkt er eerder op dat de kevers de toch al verzwakte essen een extra knauw geven. We vermoeden

De oude es in Terhofstede is aangetast door de essenbastkever.

foto Peter Nicolai

den dus dat er een andere oorzaak is, maar we weten niet wat.”

Dat vermoeden bevestigt ook Leen Moraal, entomoloog van Alterra in Wageningen. „In principe is de essenbastkever nooit een probleem geweest bij gezonde essen. Vraat kan alleen het resultaat zijn van de slechte toestand van de es. De moederkever maakt een gang,

waarin ze larven legt, en die larven maken op hun beurt weer gangen. Dat levert patronen op. Maar dat kan alleen bij zwakke essen. Je ziet de gangen vaak bij openhaardhout ontstaan.”

Moraal vreest wel voor de Aziatische essenprachtkever (*agrilus planipennis*). „We zijn doodsbenauwd dat dit gevaarlijke beest

Essenlagen en -ziekten

- **Essenbastkever** (*leperisinus varius*). In april boren kevers zich in geveld of verzwakte bomen waar tussen bast en hout een gangenpatroon ontstaat. Volwassen kevers voeden zich met bast waarin ze kleine gangetjes maken.
- **Essenroos**. Ontstaat door de vraat van de essenbastkever. De bast reageert met een ronde kankerachtige woekering, die redelijk onschuldig is.
- **Bastwoekerziekte** (*pseudomonas syringae savastanoi*), niet te verwarren met essenroos. Een bacterie die uitbreide kankers kan veroorzaken, die bestaan uit bruine zwellingen op de bast. Deze barsten open waarop de boom een kurklaagje om de wond vormt. In de kroon van aangetaste bomen komen dode takken voor.
- **Essenprachtkever** (*agrilus planipennis*). Kan met z'n gangenstelsels levende bomen het loodje laten leggen. Sinds 2002 zijn in de VS en Canada enorme aantastingen geconstateerd. In de VS zijn in de noordelijke staten Michigan, Indiana en Ohio naar schatting al 15 miljoen essen afgestorven.

hier zijn opmars maakt. Een paar jaar geleden dook hij op in Noord-Amerika en Canada. In Europa is de prachtkever gelukkig nog niet gesignaleerd, maar die zou het hier heel goed kunnen doen; anders dan in Azië heeft hij hier geen natuurlijke vijanden. Komt zo'n beest naar Europa, dan ontspoorde -je. Zo'n nieuwkomer kan hier ongebreideld zijn gang gaan. En die kans is aanwezig, als je alleen al eens kijkt naar de handel vanuit China: producten van hout, maar denk ook eens aan de hier zo populaire bonsaiboompjes. Die komen allemaal uit China.”

